

**Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
факультет початкової освіти та мистецтва,
кафедра вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва**

Вікторія Полюга

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ МУЗИКИ»**

**(СПЕЦІАЛЬНОСТІ 025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО
ТРЕТЬОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ)**

видання 2-ге (доповнене)

Дрогобич, 2024

УДК 78:1(07)

П 53

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 17 від 20.12.2018 р.)

Рецензенти:

Бермес Ірина Лаврентіївна – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри методики музичного виховання і диригування;

Душний Андрій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки

Полюга В.

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Філософія музики» із спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти): видання 2-ге (доповнене). Дрогобич : Дрогобицький державний університет ім. Івана Франка, 2024. 56 с.

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Філософія музики» зі спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти) має на меті зорієнтувати аспіранта у навчальному процесі, щодо змісту та підготовки дисципліни «Філософія музики».

ЗМІСТ

1. Розширені плани лекційних занять.....	4
2. Плани семінарських занять.....	31
3. Запитання і завдання до поточного контролю.....	36
4. Теми підсумкового контролю.....	42
5. Робоча програма дисципліни.....	43

РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Філософський світ музики

1. Походження музики.
2. Сутність музики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка. Дрогобич : «Гельветика», Вип. 48. Т. 2. С. 36–43. URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/48-2-2022>
2. Суханцева В.К. (2000). Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Музика (грец. *musike* – мистецтво муз) – мистецтво, у якому дійсність відображається засобами звукових художніх образів. Музика спрямована, передовсім на емоційну і чуттєву сферу людини. Основою цього процесу є сприймання, виконання, слухання, оцінювання тощо.

Музика єднає душу і тіло, розум і пристрасті, окрему особу із суспільством і світом. До того ж, будь-яка музична традиція певною мірою містить у собі певні погляди про час, простір і вічність, або про емоційне і розумне чи індивідуальне і загальне. Хоча музика і без слів, сама собою вона одночасно є і організованою мовою, придатною певною мірою до перекладу в інші естетичні ідіоми й інші дискурси. Танці, пісні та звукове інтонування з'явилися набагато раніше, ніж мова. Це дає підстави припустити, що власне музика була первісною мовою людства. З'ясовано, що ще з найдавніших часів люди спілкувались між собою в основному за допомогою високочастотного

інтонування. Існують численні наукові факти, що ця первісна «пісня» складалася переважно з інтонацій по 2–3 звуки, які були зрозумілі кожному.

Музика була й залишається чи не єдиною мовою, зрозумілою для всього людства, засобом спілкування й порозуміння між різними народами в сучасному світі, адже вона містить універсальні складові, що однаковою мірою впливають і на живі істоти, і на так звану «неживу», «тонку» матерію. Музика є універсальним засобом інформаційного обміну між людьми, незалежно від їх расової, національної, соціальної та релігійної приналежності, рівня освіченості та фінансової забезпеченості.

ТЕМА 2. Основні питання філософії музики

1. Який взаємозв'язок між музикою і розумом?
2. Що таке сенс у стосунку до музики?
3. Як провести різницю між формою і змістом у музичному творі.
4. Який вплив музики на формування духовності і поведінки людини?

ЛІТЕРАТУРА

1. Гомілко О. (2010). Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури? *Докса*. Вип. 15. С. 276–285.
2. Капічіна О.О. (2006). Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ: Центр духовної культури, № 57. С. 56–62
3. Васюріна А.О. (2004). Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу. *Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання*. Вип. 3. Суми. С. 175–181.
4. Лосев А.Ф. Музика як предмет логіки. URL: <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=618>
5. Шопенгауер А. (1993). Мир как воля и представление. Москва : Наука. Т. 2. 669 с.
6. Капічіна О. О. (2012). Феноменологічні основи проблеми музичного сприйняття. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського* № 2 (54), URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2012_2/Kapichna.pdf

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Філософія музики (англ. Philosophy of music) – розділ естетики, в рамках якого досліджують засадничі питання, що стосуються музики. Філософське вивчення музики має багато зв'язків з філософськими питаннями у метафізиці та естетиці. Найчастіше філософія музики керується культурологічним підходом, історичним принципом, феноменологією і соціологією та

аксіологічним напрямом, що зосереджується, навколо естетики, музикознавства, культурної антропології. Думка про те, що музика – це філософське одкровення, а філософія – це музичний ентузіазм спонукає до осмислення нових наукових концепцій, серед яких дослідження зв'язку музики і філософії.

Звертаючись до осмислення сенсу в музиці, увага акцентується на розумінні музики як мистецтва інтонуючого сенсу, а не на визначеннях музики як мистецтва співу чи гри. Уявлення, відчуття і переживання музики в комплексному алгоритмі з теоретичним аналізом дає можливість осмислення метафізичних глибин музики.

Уплив музичного мистецтва, виражається у наповненні життям і ентузіазмом, почуттями і пристрасстю, формою і кольором. І водночас музика є щось, що дає людині ту силу, міць і мотивуючу здатність до певної дії.

Цілюща сила музики. Ідея про зцілення через мистецтво музики належить до початкової стадії як духовного, так і фізичного розвитку людини. Вібрація, необхідна для формування особистісних якостей, створюється силою і ритмом. Музика допомагає нам тренувати у собі гармонію, і саме в цьому сенс музики. Людина має глибоку потребу в музиці. Вона створює резонанс, піднімаючи думку над щільністю матерії, перетворює матерію на дух – в її початковий стан – за посередництвом гармонії вібрації. Музика є нашою глибиною внутрішнього буття і у такий спосіб продукує життя у всіх барвах його досконалості.

ТЕМА 3. Музика стародавньої Греції та Єгипту

1. Роль музики в житті греків (елліністичний період).
2. Філософія музики Єгипту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суханцева В.К. (2000). Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176 с.
3. Авиценна. Гиппократ. 100 великих врачей. URL: [http://book.e-reading-lib.org/bookreader.php/88951/Shoiiifet - 100 velikih vracheii.html](http://book.e-reading-lib.org/bookreader.php/88951/Shoiiifet_-_100_velikih_vracheii.html)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Слово «музика» як «мистецтво, що відбиває дійсність у звукових художніх образах», буквально перекладається з грецької як «мистецтво муз». Мистецтво дев'яти богинь давньогрецької міфології, покровительок поезії, мистецтв, і наук, супутниць давньогрецького бога Сонця і мудрості, заступника мистецтв, бога музики Аполлона.

Для вільних громадян, у грецьких полісах Афінах, Спарті, Фивах та інших навчання музичною мистецтва, його теорії, естетики прийомів виконання було обов'язковою складовою частиною громадянського виховання і безперервної освіти. На гімназійних та мистецьких змаганнях, які грецькі поліси влаштовували в Афінах, в Дельфах, в Спарті та інших містах, гімнастичні ігри відбувалися під музику. Змагалися між собою співаки-солісти, хори, інструменталісти, поети-укладачі віршів й пісень різних полісів. Музиці надавалося державне, а в аристократичній, войовничій Спарті – військове значення.

Музика у Стародавній Греції була головним чином вокальною. Основне ж призначення інструментів полягало у супроводі співу. Пісні мали особливі найменування, які поділялися на жанрові різновиди: гімни, весільні, пісні танцювальні та інші. Народна пісенність використовувала такі лади:

дорійський, фригійський, лідійський, які і надалі склали основу тодішньої композиторської техніки.

Гімн (грецьк.) – давньогрецька пісня-молитва, звернена до богів. Для гімнів була характерна тричастинна форма: заклик до божества, міф про нього, молитва із прохання про допомогу. Пізніше гімни виконувались у різних жанрах: пеан – гімн Аполлону, дифірамб – гімн Діонісу тощо. Нотні фрагменти в давньогрецькій буквеній нотації трьох гімнів – Музі, Геліосу і Німезіді (датовані 2 ст. н. е.) вперше опубліковані в 1581 році. Збереглися також тексти гомерівських гімнів, декламованих на святкових подіях.

У героїчний період грецької історії (близько 11–7-го ст. до н. е.) найбільшої любов'ю, визнанням і повагою користувалося мистецтво мандрівників. Мелодичний речитатив супроводжувався грою на форминзі. Мелодії були речитативного складу, який в майбутньому витіснила, мелодична декламація і, власне, спів. Це були перші грецькі музиканти-професіонали, народні поети і співаки.

Високого рівня досягло музичне мистецтво і у старовинному Єгипті. У 1–3 тис. до н. е він створив цивілізацію, яка стала цілим етапом історії людської культури. Окрім архітектурних споруд, не менш важливими є культурні цінності, створені єгипетським народом.

Крізь століття єгипетський народ проніс свою культуру. Багато досяг він і в музиці. Вплив християнського церковного мелосу не оминув єгипетського мистецтва. Оскільки, арабське завоювання призвело до поширення в Єгипті разом із мусульманською релігією поширилися арабських наспівів зі своєрідною чотиритоновною будовою.

На стінах усипальниць, споруджених володарям країни, зустрічаються словесні тексти з пісень трудівників єгипетської землі. Ці написи відрізняються суворою простотою, у словах звучать іноді мотиви образи, протестів проти гніту царів. Божественна музика цих пісень висловлювала страждання і почуття.

До найпоширеніших народних пісень належали ті, які розспівувались на берегах Нілу.

Народні дійства з музикою й танцями – мистецтво переважно монументальне, декоративне, розраховане на багатьох учасників, зокрема й співців-музикантів. Сюжети цих «пристрастей» і «містерій» виникли у народній міфології, дійовими персонажами якої були боги. Найпопулярнішими у народі були «пристрасті» Озириса – бога юності, родючості. Пісні з хором, хода й танці чергувалися з драматичними сценами. Улюбленим музично-драматичним жанром у «пристрастях» були жіночі пісні-плачі над мертвим Озирисом. Страсті-містерії були вищою формою Єгипетського фольклору.

Найдавнішими жанрами професійної музики єгиптян були релігійно-культові гімни та інші молитовні наспіви. На стінах пірамід, надгробках, в древніх папірусах, в релігійних збірниках «Тексти пірамід» і в «Книгах мертвих» збереглися рядки тих величних гімнів, які єгиптяни складали своїм божествам.

З 2 тис до н. е. розвиток єгипетського мистецтва відбувався в умовах возвеличення світської структури державної влади. Значно зміцніла і прогресувала світська професійна музика. При дворах фараонів існували музичні ансамблі співаків й інструменталістів. Головними жанрами були пісні-гімни на вшанування царів.

Єгиптяни грали на дугових і кутових арфах, лютнях, поздовжніх флейтах, подвійних гобоях. Найбільш високого розвитку досягло виконання на дерев'яній арфі, особливо у ансамблях. Про пошану, якою була оточена арфа і мистецтво гри у ній, свідчить знаменита «Пісня арфіста» – одна з найвищих досягнень староегипетської поезії.

ТЕМА 4. Філософські теорії та концепції у світі музики

1. Філософія та теорія музики Піфагора. Музика сфер Піфагора.
2. Музика в семіотичному просторі моралі Ф. Ніцше.
3. До проблеми філософії музики. А. Шопенгауер, Т. Адорно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка*. Дрогобич: «Гельветика», Вип. 48. Т. 2. С. 36–43. URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/48-2-2022>
2. Макаренко Г.Г. (1999). Дух музики – ірраціональна суть філософії, творчості та життя Ф. Ніцше. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах)*. Київ : Знання. С. 54.
3. Ніцше Ф. (2004). Повне зібрання творів. Народження трагедії з духу музики. Т. 1. Львів : Астролябія, 769 с.
4. Бура, М., Кундис, Р. (2023). Філософія музичного мистецтва в дослідженнях українських та зарубіжних вчених початку XXI ст. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/305/8452/17649-1>
5. Шопенгауер А. (1993). Мир как воля и представление. Москва : Наука. Т. 2. 669 с.
6. Адорно Теодор В. Обране : Соціологія музики / URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Музична теорія та музична естетика розвивались ще за часів Стародавньої Греції, де найпершим науковцем, котрий осмислював питання виникнення, сутності та таємниць музики, був Піфагор. Мислитель підняв мистецтво до істинно гідного стану, продемонструвавши його математичні підстави. Саме Піфагору належать відкриття діатонічної шкали. Отримавши

основну інформацію про божественність музики від жерців різних Містерій, він провів кілька років у роздумах над законами, що управляють злагожденістю і дисонансом.

Для Піфагора музика була похідною від божественної науки математики, і її гармонія жорстко контролювалася математичними пропорціями. Піфагорійці стверджували, що математика демонструє точний метод, яким Бог встановив і затвердив Всесвіт. Саме тому числа передують гармонії, бо їх незмінні закони управляють усіма гармонійними пропорціями. Після відкриття цих гармонійних співвідношень, утвердивши музику як точну науку, Піфагор застосував знайдені ним закони гармонійних відносин до всіх феноменів природи, пішовши настільки далеко, що встановив гармонійні відносини між планетами, сузір'ями і елементами. Піфагор віддавав значну перевагу струнним інструментам. Він стверджував, що душа мусить бути очищена від ірраціональних впливів урочистим співом із акомпонуванням на лірі.

Найбільш величною і відомою гіпотезою Піфагора були міркування про сидеричні гармонії. Із усіх людей лише Піфагор чув музику сфер. Він розглядав Всесвіт як величезний монохорд з одною струною, прикріпленою верхнім кінцем до абсолютного духу, а нижнім – до цілковитої матерії, тобто струна натягнута між небом і землею. Філософ розділив всесвіт на 9 частин, за іншими джерелами – на 12. Останнє тлумачення було таким, де перша сфера була емпіріями, або ж сферою нерухомих зірок, що була притулком безсмертних. З другого по дванадцятку були сфери Сатурна, Юпітера, Марса, Сонця, Венери, Меркурія, місяця, вогню, повітря, води та землі. Відповідно, піфагорійці давали імена різним нотам діатонічної шкали, до швидкості і величини планетарних тіл. Кожна з цих гігантських сфер мчала через нескінченний простір, вважали вони, видаючи звук певного тону, який виникав з допомогою безперервного усунення ефірного пилу. Оскільки ці тони були маніфестаціями божественного порядку й руху, то звідси висновок, що вони поділяли гармонію власних джерел.

Піфагорійці вірили, що все суще має голос, і це створене для вираження вічної хвали Творцю. Проте людина не може відтворити у собі ці мелодії, оскільки її душа заплутається в ілюзіях матеріального існування. Коли вона звільнить себе від нижчого почуттєвого світу з його обмеженнями та почуттєвим сприйняттям, саме тоді зазвучить музика сфер.

Восмисленні феномену музики у філософії важливого значення набувають тези німецького філософа ХІХ століття – Артура Шопенгауера. Музика – це метамистецтво. Мистецтво А. Шопенгауер називає “кольором життя”, вважаючи, що воно – творіння генія, яке повторює сприйняте чистим спогляданням вічної ідеї. Мистецтво відрізняється від науки, яка, наслідуючи постійний і беззмстовний потік основ і наслідків, ніколи не досягає кінцевої мети.

З'ясовуючи специфіку мистецтва в порівнянні з наукою взагалі і філософією зокрема, А. Шопенгауер належну увагу віддає проблемі класифікації видів мистецтва. Ця класифікація побудована на тому, що різні мистецтва з різним ступенем досконалості схоплюють різні рівні об'єктивації волі. Відповідно до цього види мистецтва, формуються від нижчого ступеня до вищого. Класифікація видів мистецтва, запропонована А. Шопенгауером, досить умовна і навіть за термінологією не відповідає традиційній естетиці. Привертає увагу і той факт, що серед видів мистецтва відсутні театр, живопис і, власне, музика.

А. Шопенгауер вважає музику витонченим мистецтвом і відводить їй у своїй філософській системі виключне місце. На думку філософа, винятковість музики полягає у тому, що вона не є відображенням ідей або ступенів об'єктивації волі, на відміну від інших мистецтв, а є висловлюванням самої волі. У цьому контексті музика стає безпосередньою об'єктивацією і знімком самої волі, яка, зі свого боку, являє нам увесь наявний світ через ідеї. Саме тому музичне мистецтво відрізняється від усіх інших видів мистецтва сильнішою, швидшою та неухильною дією на людину. А. Шопенгауер проводить думку про всезагальність музичної мови, її ясність, яка часто-густо випереджає мову розуму.

Музикознавчі погляди, що відтворюються у конкретних періодах життя відомого німецького композитора, філософа, реформатора мистецтвознавства Ріхарда Вагнера, також позначені впливом особистості А. Шопенгауера. Р. Вагнера приваблює моральнісна орієнтація А. Шопенгауера, його інтерес до таких станів людини, як страждання, егоїстичні імпульси та інше. Але найбільше зацікавлення композитора викликає шопенгауерівське захоплення музикою. Якщо до знайомства з філософією А. Шопенгауера він сприймав музику у ролі медіуму, засіб у створенні драми, то згодом музика отримує своєрідний статус суцільного суверенітету, що перетворив її на таємниче, споконвічне, відверте начало, що відображає “річ у собі”, при цьому сам музикант піднімається до рівня “божественного віщуна”. Втілення музикою таємничо споконвічного начала, відображення нею “речей у собі” дало змогу Р. Вагнеру відокремити музичне мистецтво від інших видів мистецтв та стверджувати, що музика є “художньо-ідеальною подобою світу”.

Спадкоємцем, що відтворює специфіку культурологічної атмосфери Німеччини другої половини XIX століття, яка багато в чому визначилася взаємодією двох перших позицій є впливовий німецький мислитель, філософ Фрідріх Ніцше. Якщо філософія, мистецтво, практична діяльність Р. Вагнера виявили досить складну взаємодію традицій і новаторства то у творчій спадщині Ф. Ніцше, важко виокремити естетичну, мистецтвознавчу чи проміжну – філософсько-естетичну, естетико-мистецтвознавчу – позицію. Специфічна манера написання, іномовність, звернення до міфологічних символів дає змогу простежити естетико-мистецтвознавчі аспекти у багатьох працях філософа, які безпосередньо естетики чи теорії мистецтва не торкаються.

Естетичні погляди Ф. Ніцше розглядаються на підґрунті діонісійського та аполлонівського начал. У нього образи двох божеств Аполлона і Діонісія не цілком збігаються з міфічними уявленнями історичних еллінів. Більше того, в історії Греції діонісійські святкування відігравали дещо іншу роль, ніж їм приписує Ф. Ніцше. В інтерпретації філософа, Аполлон – це бог усіх сил, що творять образи, божество внутрішнього світу фантазії, що панує над ілюзорним

блиском краси. Тому аполлонівське начало – це світ ілюзій, порятунок від мук становлення. Він означає захоплене перебування перед вигаданим світом сновидінь, у яких людина знаходить задоволення і, хоча й усвідомлює їхню нереальність, бажає продовжити якомога довше ці ілюзії. Зі своєю суттю аполлонівське начало – це процес відокремлення людини від природи, самообмеження, виділення себе в щось протилежне іншому світу, фактично, начало індивідуалізації.

Під ім'ям Діоніса Ф. Ніцше розуміє уособлення всього стихійного, несвідомого, інстинктивного. Діонісійське начало – це природність, начало органічного зв'язку і спільності з природою – є, по суті, становленням у всій його повноті, де воля до життя, що радіє своїми вищими типами в нескінченній невичерпності всупереч страхітливості і стражданням, стає вічною радістю становлення. Діонісійське начало виступає уособленням становлення, що реалізується через волю до життя. Кожному з двох начал буття відповідають певні види мистецтва. Аполлонівському началу – мистецтва пластичних образів, до яких належать насамперед скульптура, живопис і епічна поезія. Найточнішим втіленням бога Діоніса – представника інстинктивного, природного начала – є непластичне мистецтво музики.

Музика набуває особливого значення у контексті двох культуро-творчих начал. Саме музику, на думку Ф. Ніцше, доцільно поєднати з таким теоретично важливим поняттям, як “естетизація”, – своєрідним наслідком кризи раціонального методу мислення. Невід’ємним атрибутом естетизації є, на думку Філософа художнє мислення. Поняття “естетизація” несе досить значне теоретичне навантаження і допомагає обґрунтувати роль і значення музики, музичного мистецтва, адже автор роботи “Народження трагедії з духу музики” в поєднанні двох художніх начал – природного, інстинктивно-музичного в особі бога Діоніса і споглядального, штучно-розумового аполлонівського виявив своє світобачення як естетичний феномен, який став підґрунтям мислення, критерієм оцінок і суттю всієї його філософії.

Саме тому у філософії Ф. Ніцше музика – втілення стихійно-несвідомого, інтуїтивно-інстинктивно діонісійського начала, яке уособлює становлення буття, – найбільш повно і точно виражає першооснову всього наявного, завдяки чому попередньо розроблена ідея виключної ролі музики в ірраціоналістичній філософії ХІХ століття набуває логічного завершення.

Музика не лише відіграла особливу роль в ірраціоналістичній філософії, а й слугувала своєрідною зоною перетину теоретичних позицій А. Шопенгауера, Р. Вагнера та Ф. Ніцше, спираючись на поняття “надмистецтво”.

Отже, в умовах інтелектуальних викликів сучасного світу значно актуалізується проблема філософської спрямованості музичних знань. Такий підхід переконливо вказує на те, що наука і творчість, істина і духовність, правда і краса мають йти поряд.

До основних проблем філософії музики належать питання історичного побутування музики, її походження, відносини із іншими видами мистецтва.

Теодоро Адорно. Важливу роль у концепціях Т. Адорно відіграє те, що він був не тільки філософом і соціологом, але і музикознавцем. Так, вираження істинної свідомості епохи Т. Адорно вважав можливим лише через руйнування музичної художньої форми за допомогою дисонансу. Істинним мистецтвом, на його переконання, може бути тільки мистецтво заперечення, яким є театр абсурду С. Беккета. Його погляди на роль мистецтва в суспільстві багато в чому суголосніз поглядами А. Шопенгауера та Ф. Ніцше.

У праці «Введення в соціологію музики. Дванадцять теоретичних лекцій» Т. Адорно пише про перспективу «таких умов життя, за яких культура перестає бути ношею на плечах людства». Він припускає, що ближче до істини може бути той, хто мирно дивиться в небо, а не той, хто правильно розуміє «Героїчну симфонію» Л. ван Бетховена. Відзначаючи динаміку видів мистецтва у сфері художньої культури і характеризуючи відмінні особливості музичних жанрів, він фіксує сучасну тенденцію до деградації, вульгарності, бездушності, нестриманої чуттєвості, масового безглуздя.

ТЕМА 5. Сучасні тенденції філософії музики

1. Музика, що лунає як філософія (інтерпретації музики як моделі світу).
2. Філософські основи музичної терапії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бура, М., Кундис, Р. (2023). Філософія музичного мистецтва в дослідженнях українських та зарубіжних вчених початку XXI ст. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/305/8452/17649-1>
2. Макаренко Г.Г. (1981). Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах)*. Київ: Знання. С. 25–29.
3. Полюга В.В. (2013). Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект. *Практична філософія*. Київ : Парапан, № 3. С. 59–64.
4. Dr. Gordon L. Show. For the professional music educator the “Mozart effect” – research on music and the developing brain, and more...[електронний ресурс]/ R. Coff/Suzuki Music Academy All Rights Reserved, 2005. – Режим доступу : <http://parenting-baby.com/parenting-baby-music-research/music-research.html>

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Особливості музики є концептуальними аспектами багатьох течій, напрямів філософії. Адже зв'язок музики з життям – складний, опосередкований, часто не наявний. Музика відтворює життя понад форми самого життя (як це роблять інші види мистецтва), де основоположна роль передусім належить, інтуїції і емоції.

Музика має могутній вплив на людину, її ставлення до світу, про що в історії свідчить безліч фактів. Музика здатна успішно служити громадській практиці у її особистісній площині, а отже, і зайняти свою позицію у суспільстві. Оскільки музика використовується з особистісного боку громадської практики, вона відбиває дійсність – пізнає її і оцінює. У цьому

аспекті, музика – це пізнання, оцінка та проєктування, що може забезпечувати ефективний духовно-практичний вплив на особистість. Музика володіє комунікативними засобами, що відповідають цим завданням.

Вона унікальна тим, що в її основі лежить не слово, а передусім – інтонація. Джерело музичної образності становить висотна (мелодико-гармонічна) і ритмічна (за тривалістю) організація музичних звуків з урахуванням ладу і метру, доповнювана тембром і динамічними засобами (гучністю). Усе це в сукупності дає змогу висловити не тільки почуття та переживання людини, а й найглибші роздуми митця над життям. Отже, можна стверджувати, що мова музики особлива. Вона не пропонує наукових знань, не розв'язує технічних проблем тощо, вона оцінює дійсність за допомогою художньо-образного вираження емоцій. Головна особливість музики полягає, очевидно, в тому, що вона є найбільш «чистою» моделлю мистецтва, особливою формою особистісної площини в суспільстві.

У порівняльному вивченні музики та інших видів мистецтва, очевидно, що музика володіє художньою, пізнавальною, комунікативною функціями, що служать духовно-практичному впливу на людину, і основну різницю між мистецтвами треба шукати саме в цих напрямках. Специфіка кожного виду мистецтва виступає через особливості його мови. Але порівняння художніх мов з їхніми істотним ознаками вимагає знання загальних закономірностей формування, які випливають з природи мистецтва і пов'язані із закономірностями її функціонування. І тут аспект порівняння музики з іншими видами мистецтва осмислюється філософією мистецтва, естетикою, що вивчає загальні закономірності побудови і функціонування творів мистецтва та його художнього сприйняття, які теж випливають із природи мистецтва і визначаються її функціонуванням.

Кожен вид мистецтва по-своєму входить у життя людей. Вивчити специфіку музики, а, точніше, філософію музики – це передусім знайти своєрідний характер її участі в бутті.

Опираючись на вищесказане, музичне мистецтво – це світ емоційних образів, свідомо створених людиною у вигляді форми із внесенням художньо-образних, емоційних, інтуїтивних ознак. Світ покликаний вносити у життя людини красу, знання, насолоду, творчість, гру уяви, духовність, мистецтво робить її більш гуманною, формує повноцінну, цілісну особистість, а також здатне коригувати психологічні патології.

Зв'язок мистецтва та медицини не є чимось новим. Ще древні магічні обряди, шаманські ритуали під час лікування супроводжувалися ритмічними танцями, музикою, театральними діями. Так виник один із методів психотерапії – "музикотерапія" – лікування музикою. Проблема цього методу полягає у відсутності методологічної філософської бази. З іншого боку, у межах психотерапії також не склалося чіткого поділу в прийомах впливу на пацієнта.

Предметом музикотерапії є психіка людини, її емоційний світ. Тут найяскравіше відображається емоційно-образна природа мистецтва, що здатне очищати почуттєвий світ, коригувати його чи спрямовувати в певному напрямі. Дослідження впливу музики на людський організм провадять до виявлення впливу музичних творів на ритми серцебиття, на розумову чи інтелектуальну стимуляцію, на емоційне врегулювання психічних станів збудження. Мінорні акорди розслаблюють, а мажорні посилюють роботу м'язів. Найбільш збуджувальною звуковою силою володіє звуковий інтервал "велика секста". А в активній формі музикотерапія включає прийом вокалотерапії, хорового співу.

Музикотерапія емоційно активізує міжособистісні стосунки, регулює психовегетативні процеси, підвищує доступність для свідомого переживання певних психічних процесів, створює умови для соціальної активності. Велике значення музики простежується у відволіканні від настирливих станів (Й.С. Бах. Соната (g-moll), ч. 1; Ф. Шопен. Соната № 3.; С. Рахманінов. 1-й концерт, ч. 1.; Ф. Шопен. Ноктюрн (Es-dur); Ф. Шуберт. Симфонія (C-dur), ч. 2; П. Чайковський «Пори року» (лютій); В.-А. Моцарт. 25-а симфонія, ч. 2; Ф. Шопен. Вальс № 2). Музика Генделя, Баха, Глюка, Гайдна, Бетховена,

Паганіні, Ліста, Гріга, Шопена, Вагнера, Чайковського, Верді, Рахманінова, Шостаковича, Щедріна пропонується людям з шизофренічними типами психічних відхилень

Отже, музичне мистецтво містить у собі корелюючу функцію через вплив на емоційну сферу людини завдяки своїй емоційно-образній специфіці.

ТЕМА 6. Проблема музичної творчості у філософії

1. Основні категорії філософського осмислення проблеми творчості.
2. Феномен інтерпретації в музиці.
3. Музика як екзистенційна творчість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полюга В. (2022). Музична інтонація у зв'язку з проблемою сприймання музичного образу (сукцесивні функції). Challenges and prospects of the interaction between culture, science and arts in the modern context : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». Р. 118–138. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/221>
2. Полюга В. (2019). Кітч в музиці (рецепція досвіду й дійсності). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. Київ : Міленіум. № 3. С. 317-320. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191801> Полюга В.В. Екзистенційна парадигма музичної творчості [Текст] / Вікторія Полюга. *Наукові записки національного університету “Острозька академія”* Вип. 17. Острог, 2015. С. 8–12
3. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання. *Філософія творчості*. С. 238–247. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Осмислення проблем творчості зводиться до виокремлення таких категорій, де творчість є діяльністю, що породжує щось нове, якого ніколи раніше не існувало. Водночас певний акцент зосереджується на основному критерії творчості – унікальності результату в духовних процесах музичної діяльності людини. А саме на трактуваннях проблеми творчості в такому контексті, де тільки автору, музиканту можливо досягнути трансцендентні, екзистенційні, Божественні глибини. На сьогодні об'єктом творчості стає людина в її єдності з предметними умовами, формами спілкування і

самореалізації, які їй необхідно відтворювати або змінювати, зберігати чи оновлювати. Саме у творчості відбивається духовність людини з її тяжінням до нескінченно різноманітного музичного мистецтва. Альтернативи творчості ні в історії, ні в суспільстві, ні в самій особистості немає, а дослідження проблеми полягає у буттєвісному контексті пояснень автора.

У певних видах мистецтва необхідною постаттю є виконавець, а питання про те, що визначає специфіку виконавського мистецтва, зберігає гостроту. Тому актуальним є філософське осмислення загальних закономірностей виконавського виду творчої діяльності взагалі, та інтерпретації в музичній творчості, зокрема. Зазначимо, що взаємодія між філософією і музикою – багата і різноманітна: обговорення їх взаємодії має давню історію і водночас музика часто сприймається і як об'єкт філософського дослідження.

В історії філософської думки постає багато проблем естетичного спрямування що заслуговують на належну увагу, проте серед них є така, що в умовах сучасності заслуговує первинного дослідження – це проблема рефлексій музики, творчості та інтерпретації. Особливо гостро це питання підіймається у сучасних концепціях музичного виховання, де можна виявити таку загальну тенденцію, як прагнення до розкриття творчого потенціалу. Тож, при наявності яких якостей та створенні яких умов може існувати творча особистість нині? Передовсім звернімось до одного з унікальних факторів формування творчих здібностей особистості, а саме до музичного мистецтва. Звертаючись до музики, ми безпосередньо створюємо відповідні умови для розвитку творчої особистості, оскільки, музика – поліфункціональна, вона як образно-знакова частина середовища, впливає на ставлення особистості до навколишнього середовища.

Можемо припустити, що кожна інтерпретація музичного тексту має право на життя, але тоді, коли логічність її існування буде доведена. Тобто виконання музичного твору, насамперед вимагає пошуку сенсу, а вже згодом переростає в особливе, індивідне пояснення художнього змісту та виклад ідейно-художньої концепції. У музиці відбуваються конгломерації емоційного й раціонального. Проте якщо музика не є об'єктивною формою, а інтерпретація передбачає

єдність семантичного, рефлексивного і навіть екзистенціального, то чи можемо ми говорити про особистісний аспект інтерпретатора, тобто про виконавця як творця. Вважаємо, що музичні здібності, музичний талант, праця є тими чинниками, що поглиблюють здатність чути музику, переживати її, відчувати її виразність та інтерпретувати. Інтерпретатор – це творець, що створює себе у музичному творі. Також зазначимо, що дослідження інтерпретації в музиці основному стосуються інструментальної музики, що виконується без слів, зображень тощо. Нерідко абсолютну музику визначають як чисту форму. Абсолютна музика має найбільший вплив на слухача. Так, у XX–XXI столітті таку музику використовують як інструмент впливу, а саме – репродукування музики у повсякденному житті засобами масової інформації, використання її як фону-емблеми у рекламі збільшення обсягу музичної інформації, що потребує переробки у людській свідомості, обумовлює те, що музика стає засобом специфічного інформаційного впливу на особистість.

Першою і вихідною настановою інтерпретатора є творче виконання, таке, що відтворює споріднену душу, стає співавторством поза часово-простором.

Багато митців, приступаючи до навчання чи музикування, стикалися з такими моментами, коли одним потрібно пояснювати, як виконати твір, властивості динаміки, ритмічності, а інші відчували та інтерпретували твір на інтуїтивному рівні. Питання: “Чому в музиці Баха хтось чує спасіння, а хтось пікардійську терцію, а музика Моцарта не всім відкриває свої небеса ?” й досі залишається риторичним, проте дар творчої інтерпретації можна вважати талантом.

Музика стає творчістю тільки в екзистенційній площині, адже людська екзистенція має неповторний творчий зміст, оскільки кожна людина є окремою особистістю та індивідуальністю у власному бутті. Самоаналіз і самовираження є пріоритетною умовою формування творчої особистості, здатної до самоактуалізації. Звертаючись до музики, ми безпосередньо створюємо ці відповідні умови для розвитку особистості, оскільки, тільки музика впливає на ставлення творчої особистості до навколишнього світу та виявлення її екзистенційних свобод.

ТЕМА 7. Семіозис, естетизм та екзистенція у концепціях філософії

музики

1. Музика: гармонія сфер чи інструмент культури.
2. Музика ХХ ст. Категорія оригінальності.
3. Проблема музичного семіозису в контексті філософії музики.
4. Музичне сприйняття: проблема феноменологічного-екзистенційного аналізу.
5. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гомілко О. (2010). Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури? *Докса*. Вип. 15. С. 276–285.
2. Капічіна О.О. (2006). Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ : Центр духовної культури. № 57. С. 56–62
3. Макаренко Г.Г. (1981). Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах)*. Київ : Знання. С. 25–29.
4. Полюга В. (2018). Феномен «геніальності» в мистецтві (синергетичні моделі). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. Київ : Міленіум. № 2. С. 262–266
5. Суханцева В.К. (1990). Категорія часу в музичній культурі : моногр. Київ : Либідь. 184 с.
6. Естетизм. URL : <http://terme.ru/dictionary/179/word/yestezis>
7. Капічіна О.О. (2012). Феноменологічні основи проблеми музичного сприйняття. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського* № 2 (54), URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2012_2/Kapichna.pdf

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Аналіз феномену музики у контексті сучасних трансформацій естетичного «поза межами естетики». Виявлення практичного характеру музики як способу вираження та структуризації тілесної присутності людини у світі (О. Гомілко «Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури?»)

У контексті осмислення музики ХХ ст., зокрема, категорії оригінальності важливим є співвідношення музичної обдарованості, що розвивається в особистості. Вагомим фактором цього розвитку є духовно-ціннісний рівень музики. Саме під впливом духовності музики відбувається розвиток обдарованості, а розвинута особистість, зі свого боку, сприяє піднесенню духовних цінностей музики. Криза особистості як показник сучасного стану суспільства виявляється у нівелюванні духовного рівня музики та потребує зміцнення особистісного в музиці. Тому важливою є проблема формування і розвитку особистості виконавців та композиторів. У процесі розвитку творчих, інтелектуальних здібностей, музикальності, які є компонентами музичної обдарованості, ми можемо повернути музиці її духовне начало.

Звертаючись до категорії «оригінальності» щодо композиторської творчості, а надто ж – сучасної, пов'язаної з глобалізованим суспільством та постмодерними діалогами з усім минулим людської цивілізації в усіх її географічних та часових вимірах, варто почати з самого визначення цієї категорії. Як поняття виключно позитивне і необхідне для будь-якої творчості, тобто як вимога неподібності ні до кого і привнесення у систему музичної виразовості таких елементів, які будуть ідентифікуватись з цим автором і виражати його внутрішній світ «оригінальність творчості» постала в романтичну добу і саме тоді – у зв'язку з певною глорифікацією мистецтва і митців як носіїв генія – здатність створити систему художнього вираження, позначену яскравими індивідуальними рисами, почала цінуватись особливо високо. В іншому ключі, але настільки ж важливою, виявилася «оригінальність» в творчості першої половини ХХ ст., коли вона ідентифікувалась вже не тільки і не стільки з одкровенням генія, скільки зі

здатністю митця проявити інтелект вченого і «винайти» такий елемент чи систему елементів композиторської техніки, яка була б особливо вдячним матеріалом для теоретичного аналізу.

У сьогоднішній важливим принципом видається «природна комунікативність артефакту», тобто оптимальна спрямованість сучасного музичного твору на реципієнта. Таким чином, категорія «оригінальності» в культурній свідомості сучасності зайняла достатньо виважене і реальне місце, яке може бути виражене відомою безіменною максимою: «Оригінальність – це відвага бути самим собою».

Проблема семіозису є однією з центральних у семіотиці. Оскільки семіотика є системною наукою про знаки, то предметом її дослідження виявляється саме семіозис як процес інтерпретації знаків, процес породження значення. Різноманітні теорії лінгво-музикознавчо-семіотичного напрямку розглядають музичний семіозис насамперед як динамічний процес існування та інтерпретації музичних знаків. На нашу думку, структуральна лінгвістика та аналіз музичних структур (форм), виявляється досить обмеженим підходом до музики, що не дає змогу виявити генезисні основи музичного як такого, і музичного семіозису зокрема. Музика є не тільки предметом музикознавства чи музичної семіотики, але насамперед філософії музики, що цікавиться музикою як способом буття людини та Всесвіту. Важлива естетична складова музичного семіозису про яку необхідно сказати, яка має екзистенціально-феноменологічну будову і завдяки якій музика стає зрозумілою і доступною кожному окремому індивіду, є музичний естетизм. Музичне буття – це насамперед естетичне буття, що має свою чітку логічно-часову структуру, яка уможлиблює здійснення музичного становлення.

Музичний естетизм означає емоційно-чуттєве особистісне переживання краси музики в свідомості людини, що діалектично поєднує у собі змістовну явленість музичного твору і суб'єктивну «замість» особи. «Музичний естетизм – це універсальне поняття, що поєднує у собі універсальний характер музичного буття і універсальність людської свідомості, сприйняття і розуміння в цілому».

І завдяки музичному естезису музика набуває людського, особистісного значення, переживається і усвідомлюється людиною, є зрозумілою і доступною кожному. Отже, можна сказати, що музичний естезис є тією точкою єднання музичного і особистісного, яка лежить в основі розуміння музично-естетичного поля семіозису. Тому ми можемо говорити про музичний семіозис саме як естетичний феномен. Таким чином, музичний семіозис є універсальним естетичним феноменом, що визначається як стійке універсальне естетичне і цілісне поле, в якому відбувається інтерпретація музичного, як спів-буття людини і культури.

ТЕМА 8. Музична діяльність як чинник синергії культур

1. Синергетика як метод в музичній освіті.
2. Місце музичної діяльності у глобалізаційних процесах сучасності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васюріна А. О. (2004). Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу. *Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання*. Вип. 3. Суми. С. 175–181.
2. Полюга В.В. (2013). Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект. *Практична філософія*. Київ : Парапан. № 3. С. 59 – 64.
3. Полюга В. (2018). Феномен «геніальності» в мистецтві (синергетичні моделі). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. Київ: Міленіум. № 2. С. 262–266
4. Полюга В. (2022). Музична інтонація у зв'язку з проблемою сприймання музичного образу (сукцесивні функції). *Challenges and prospects of the interaction between culture, science and arts in the modern context : Scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». Р. 118–138. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/221>
5. Суханцева В.К. (1990). Категорія часу в музичній культурі : моногр. Київ: Либідь. 184 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Формування музично-естетичної культури є інтегрованою властивістю творчої особистості, яка характеризує міру засвоєння нею музичних цінностей суспільства, ступінь розвитку її сутнісних сил, що проявляється у власних якостях і результатах музичної діяльності, а також є проявом її творчої діяльності та розкриттям таких унікальних особливостей, якими є творчі здібності. Звідси, музичне мистецтво та його відправна – музична культура – виступає своєрідним вираженням об'єктивізації та реалізації здатності людини

розкривати власне духовно-естетичне ставлення до дійсності в процесі практично-творчої діяльності, а крізь нього – становлення власного “Я”.

Постановка проблеми знаходить відображення у сучасній освітній концепції, яка звертається до осмислення проблем музичного мистецтва як до способу пізнання і самопізнання, способу отримання цілісного уявлення про світ, місця людини в світі. Відповідно сучасна музична освіта не може залишатися відстороненою від проблем нового часу. Дослідження основоположних проблем синергетики у площині розуміння музики може сприяти осмисленню цілісності внутрішнього світу людини та відігравати значну роль у формуванні людини нового часу, у виробленні системи цінностей, відповідних до сьогодення.

Синергетика виникла на початку 70-х рр.. ХХ ст. Вона намагається відповісти на питання, що пояснюють процеси упорядкування та самоорганізації, що, зі свого боку, пов’язані з колективною поведінкою підсистем, утворюючи загальну систему. Зазначимо, що певна частина сенсу синергетики і такі поняття, як самоорганізація, саморозвиток і еволюція, мають спільність. Особливо самоорганізація стійко асоціюється з синергетикою. Саме цей компонент виділяється у наукових дослідженнях синергетики і, як правило, є найбільш істотним і становлять найбільший інтерес. В осмисленні самоорганізації значимості набуває дослідження не тільки результатів, а й умов причин чи рушійних сил і як результат діяльності.

До проблем, що розробляються синергетикою, входить теорія дисипативних структур, що розкриває історичні передумови та світоглядні підстави теорії самоорганізації. Ці характеристики пов’язані з такими якостями, як відкритість і дисипативність. У застосуванні цих категорій до людини як особистості відзначається психічна відкритість як спрямованість людини на навколишнє середовище: на інших людей, людство, природу (все залежить від широти її життєдіяльності і мислення). Це – душевність людини, її прагнення жити. Дисипативність, пов’язана з духовністю особистості, тобто з її можливістю піднятися на більш високі рівні свідомості. Цей акт ніби дає дозвіл на нашу недосконалу свідомість діяти досконалішою свідомістю, на вищому рівні”. Стосовно дисипативних структур мова йде про такий підхід, що дає змогу

провести розгляд зв'язку самоорганізації та саморозвитку. Такий науковий підхід усвідомлює на новому рівні усвідомлення процесу перетворення фізичної форми руху на соціальну і нівелює колишні розриви між науковими знаннями про різні сфери реальності. Усі ці форми розглядаються як етапи становлення і щоразу більш глибокого і системно-складного виявлення єдиного цілого.

Різноманітність наукових ідей свідчить, що синергетика – це радше парадигма, ніж теорія. Вона уособлює певні досить загальні концептуальні рамки, нечисленні фундаментальні ідеї, загальноприйняті в науковому співтоваристві, і методи наукового дослідження. Тому можна констатувати, що синергетика має не тільки проблемне осмислення, а її окреслює міждисциплінарний характер. Синергетика виявляє здатність поєднання двох явищ, що вивчаються специфічними засобами двох різних наук, але мають загальну модель. Виявлення єдності моделі дозволяє синергетиці робити надбання однієї галузі науки доступним розумінню зовсім іншою, можливо, дуже далекою від неї галузі науки і переносити результати однієї науки в іншу.

Методологія сучасної музичної освіти формується на розі феноменологічного, екзистенціального та онтологічного підходів. Саме така методологія, де метою в синергетично-методологічному контексті є творчий підхід, що емоційно переживається поєднуючи філософсько-естетичне і музикознавче осмислення, та надаючи змогу розкрити справжній феномен музичного буття. Відповідно результатом музичної творчості є взаємозв'язок індивідуальних особливостей і універсальних закономірностей. Саме універсальне, загальносистемне в музичних творах виступає об'єктом для вивчення синергетичного методу в музичній освіті. Сучасні методи в теорії самоорганізації (синергетики) дають змогу не лише по-іншому поглянути відомі факти та закономірності, а й сформувати принципово нові напрями у вивченні мистецтва, пов'язані пояснити їх з його сприйняттям, оскільки саме музичне мистецтво впливає на еволюцію свідомості особистості. Сьогодні музична освіта базується на розумінні музичного мистецтва, що характеризується багатовимірністю, полівалентністю, мультиваріативністю.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Філософський світ музики

1. Походження та сутність музики.
2. Основні цінності життя яких навчає музика.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гомілко О. (2010). Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури? *Докса*. Вип. 15. С. 276–285.
2. Суханцева В.К. (2000). Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176 с.

ТЕМА 2. Основні питання філософії музики

1. Що історія музики розкриває нам про світ?
2. Який зв'язок між музикою та емоціями?
3. Який взаємозв'язок між музикою, розумом, сенсом та різниця музичної форми і змісту?

ЛІТЕРАТУРА

1. Капічіна О.О. (2006). Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ : Центр духовної культури. № 57. С. 56–62
2. Макаренко Г.Г. (1981). Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності* (Альманах). Київ. : Знання С. 25–29.
3. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Дрогобич : «Гельветика». Вип. 48. Т. 2. С. 36–43. URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/48-2-2022>

4. Суханцева В.К. (2000). Музыка як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176 с.

5. Шопенгауер А. (1993). Мир как воля и представление. Москва : Наука. Т. 2. 669 с.

ТЕМА 3. Музыка стародавньої Греції та Єгипту

1. Музичні інструменти античних греків та єгиптян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суханцева В.К. (2000). Музыка як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176 с.

ТЕМА 4. Філософські теорії та концепції у світі музики

1. Філософія та теорія музики Піфагора. Музыка сфер Піфагора.

2. Філософія музики як концепція у філософуваннях О.Ф. Лосева, Ф. Ніцше, А. Шопенгауера, Р. Вагнера, Т. Адорно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Макаренко Г.Г. (1981). Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності* (Альманах). Київ.: Знання. С. 25–29.

2. Макаренко Г.Г. (1999). Дух музики – ірраціональна суть філософії, творчості та життя Ф. Ніцше. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності* (Альманах). Київ : Знання. С. 54.

3. Ніцше Ф. (2004). Повне зібрання творів. Народження трагедії з духу музики. Т. 1. Львів : Астролябія 769 с.

4. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного*

педагогічного університету ім. І. Франка. Дрогобич : «Гельветика». Вип. 48. Т. 2. С. 36–43. URL: <http://www.aphn-journal.in.ua/48-2-2022>

5. Шопенгауер А. (1993). Мир как воля и представление. Москва : Наука. Т. 2. 669 с.

6. Адорно Теодор В. Обране : Соціологія музики / URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

ТЕМА 5. Сучасні тенденції та проблема музичної творчості у філософії музики

1. Філософсько-концептуальні засади осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів.

2. Проблема геніальності у філософії та музичному мистецтві.

3.. Музикотерпія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полюга В.В. (2015). Екзистенційна парадигма музичної творчості. *Наукові записки національного університету “Острозька академія”* Вип. 17. Острог. С. 8–12

2. Васюріна А.О. (2004). Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу. *Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання*. Вип. 3. Суми. С. 175–181.

3. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання. *Філософія творчості*. С.238–247. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

4. Dr. Gordon L. Shaw. For the professional music educator the “Mozart effect” – research on music and the developing brain, and more... Suzuki Music Academy All Rights Reserved, 2005. – Режим доступу : <http://parenting-baby.com/parenting-baby-music-research/music-research.html>

ТЕМА 6. Проблема музичної творчості у філософії

1. Філософсько-концептуальні засади осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів.
2. Філософія музики як методологічна основа визначення обдарованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка. Дрогобич : «Гельветика». Вип. 48. Т. 2. С. 36–43. URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/48-2-2022>
2. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання. Філософія творчості. С. 238–247. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

ТЕМА 7. Проблема музичного семіозису, естезісу, та екзистенції в контексті філософії музики

1. Музичний семіозис у контексті філософії музики.
2. Музичний естезіс як універсальна умова соціокультурного буття музики.
3. Музика як екзистенційна творчість та феномен інтерпретації в музиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Капічіна О. О. (2012). Феноменологічні основи проблеми музичного сприйняття. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського* № 2 (54), URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2012_2/Kapichna.pdf
2. Полюга В. (2022). Музична інтонація у зв'язку з проблемою сприймання музичного образу (сукцесивні функції). *Challenges and prospects of the interaction between culture, science and arts in the modern context* : Scientific

monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». P. 118–138. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/221>

3. Полюга В. (2019). Кітч в музиці (рецепція досвіду й дійсності). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: наук. журнал. Київ : Міленіум. № 3. С. 317–320. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191801>

4. Полюга В.В. (2013). Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект. *Практична філософія*. Київ : Парапан, № 3. С. 59–64.

5. Естетіс. URL : <http://terme.ru/dictionary/179/word/yestezis>

ТЕМА 8. Музична діяльність як чинник синергії культур

1. Музична діяльність – каталізатор соціально-синергетичних процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полюга В. (2018). Феномен «геніальності» в мистецтві (синергетичні моделі). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. Київ : Міленіум, № 2. С. 262–266

2. Суханцева В.К. (2000). *Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики*. Київ : Факт. 176 с.

3. Адорно Теодор В. *Обране* : Соціологія музики / URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

ТЕМА 1. ФІЛОСОФСЬКИЙ СВІТ МУЗИКИ

1. Що було раніше – звукове інтонування чи мова?
2. Окресліть основні алгоритми сутності музики.
3. У чому полягає ціннісна парадигма музики?

Література

1. Гомілко О. (2010). Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури? *Докса*. Вип. 15. С. 276–285.
2. Суханцева В.К. (2000). Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176 с.

ТЕМА 2. ОСНОВНІ ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ МУЗИКИ

1. Назвіть основні світоглядні імперативи, які розкриває нам музика.
2. Який зв'язок між музикою та емоціями?
3. Який взаємозв'язок між музикою, розумом, сенсом?
4. Окресліть різницю між музичною формою і змістом?

Література

1. Капічіна О.О. (2006). Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ: Центр духовної культури, № 57. С. 56–62
2. Макаренко Г.Г. (1981). Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності* (Альманах). Київ: Знання . С. 25–29.
3. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський*

збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка. Дрогобич : «Гельветика» Вип. 48. Т. 2. С. 36–43. URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/48-2-2022>

4. Суханцева В.К. (2000). Музыка як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176с.

5. Шопенгауер А. (1993). Мир как воля и представление. Москва : Наука. Т. 2. 669 с.

ТЕМА 3. МУЗИКА СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ ТА ЄГИПТУ

1. Перечисліть та охарактеризуйте музичні інструменти античних греків та єгиптян.

2. Коротко проаналізуйте значення, яке відігравала музика у житті греків та єгиптян.

Література

1. Суханцева В.К. (2000). Музыка як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176 с.

ТЕМА 4. ФІЛОСОФСЬКІ ТЕОРІЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ У СВІТІ МУЗИКИ

1. Назвіть основні теоретичні положення філософії музики Піфагора.

2. Назвіть основні постулати осмислення музики у філософії О.Ф. Лосєва.

3. Окресліть основні постулати осмислення музики у філософії Ф. Ніцше.

4. Окресліть основні постулати осмислення музики у філософії А. Шопенгауера.

5. Окресліть основні постулати осмислення музики у науковій спадщині Р. Вагнера.

6. Окресліть основні концепції соціології музики Т. Адорно.

Література

1. Макаренко Г.Г. (1981). Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності* (Альманах). Київ : Знання. С. 25–29.
2. Макаренко Г.Г. (1999). Дух музики – ірраціональна суть філософії, творчості та життя Ф. Ніцше. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності* (Альманах). Київ : Знання С. 54.
3. Ніцше Ф. (2004). Повне зібрання творів. Народження трагедії з духу музики. Т. 1. Львів : Астролябія, 769 с.
4. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Дрогобич : «Гельветика» Вип. 48. Т. 2. С. 36–43. URL: <http://www.apfn-journal.in.ua/48-2-2022>
5. Шопенгауер А. (1993). Мир как воля и представление. Москва : Наука. Т. 2. 669 с.
6. Адорно Теодор В. Обране : Соціологія музики / URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

ТЕМА 5. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМА МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ У ФІЛОСОФІЇ МУЗИКИ

1. Що таке «творчість»?
2. Охарактеризуйте феномен категорії «творчості».
3. Коротко охарактеризуйте феномен «геніальності».
4. Проведіть паралелі і аналогії між «творчістю» і «геніальністю».
5. Що таке – музикотерапія?

Література

1. Полюга В.В. (2015). Екзистенційна парадигма музичної творчості. *Наукові записки національного університету "Острозька академія"* Вип. 17. Острог. С. 8–12
2. Васюріна А.О. (2004). Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу. Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання. Вип. 3. Суми. С. 175–181.
3. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання. *Філософія творчості*. С. 238–247. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf
4. Dr. Gordon L. Shaw. For the professional music educator the "Mozart effect" – research on music and the developing brain, and more... Suzuki Music Academy All Rights Reserved, 2005. – Режим доступу : <http://parenting-baby.com/parenting-baby-music-research/music-research.html>

ТЕМА 6. ПРОБЛЕМА МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ У ФІЛОСОФІЇ

1. Дайте визначення філософсько-концептуальних засад осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів.
2. Окресліть методологічні основи визначення обдарованості.

Література

1. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Дрогобич : «Гельветика» Вип. 48. Т. 2. С.36–43. URL: <http://www.aphn-journal.in.ua/48-2-2022>

2. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання. *Філософія творчості*. С. 238–247. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

ТЕМА 7. ПРОБЛЕМА МУЗИЧНОГО СЕМІОЗИСУ, ЕСТЕЗИСУ, ТА ЕКЗИСТЕНЦІЇ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФІЇ МУЗИКИ

1. Назвіть основні проблеми музичного семіозису в контексті філософії музики.
2. Дайте коротку характеристику музичного естезису як універсальної умови соціокультурного буття музики.
3. Чи може музика бути екзистенційною творчістю?
4. У чому полягає феноменальність «інтерпретації» в музиці?

Література

1. Капічіна О. О. (2012). Феноменологічні основи проблеми музичного сприйняття. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського* №2(54) URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2012_2/Kapichna.pdf
2. Полюга В. (2022). Музична інтонація у зв'язку з проблемою сприймання музичного образу (сукцесивні функції). Challenges and prospects of the interaction between culture, science and arts in the modern context : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». P. 118–138. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/221>
3. Полюга В. (2019). Кітч в музиці (рецепція досвіду й дійсності). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. К.: Міленіум. № 3. С. 317–320. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191801>*
4. Полюга В.В. (2013). Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект. *Практична філософія*. Київ : Парапан, №3.С.59 – 64.

5. Естезіс. URL : <http://terme.ru/dictionary/179/word/yestezis>

ТЕМА 8. МУЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК СИНЕРГІЇ КУЛЬТУР

1. Що таке синергія в музиці?
2. Що є основним завданням сучасного синергетичного підходу в музичній освіті?
3. Охарактеризуйте роль і значення музичної діяльності як інтегрованої властивості формування музичної культури.

Література

1. Полюга В. (2018). Феномен «геніальності» в мистецтві (синергетичні моделі). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. Київ: Міленіум № 2. С. 262–266
2. Суханцева В.К. (2000). *Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики*. Київ: Факт. 176с.
3. Адорно Теодор В. *Обране : Соціологія музики* / URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

ТЕМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Філософський світ музики. Походження музики. Сутність музики.
2. Основні питання філософії музики: який взаємозв'язок між музикою і розумом? Що таке сенс у стосунку до музики?
3. Форма і зміст у музичному творі (порівняльний аналіз).
4. Який вплив музики на формування духовності і поведінки людини?
5. Музика стародавньої Греції та Єгипту. Роль музики в житті греків (елліністичний період).
6. Філософія та теорія музики Піфагора. Музика сфер Піфагора.
7. Музика в семіотичному просторі моралі Ф. Ніцше.
8. До проблеми філософії музики у спадщині А. Шопенгауера.
9. Соціологія музики Т. Адорно.
10. Сучасні тенденції філософії музики. Музика, що лунає як філософія (інтерпретації музики як моделі світу). Філософські основи музичної терапії.
11. Основні категорії філософського осмислення проблеми творчості.
12. Феномен інтерпретації в музиці.
13. Музика як екзистенційна творчість.
14. Музика ХХ ст. Категорія оригінальності.
15. Проблема музичного семіозису в контексті філософії музики.
16. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики.
17. Синергетика як метод в музичній освіті.
18. Місце музичної діяльності у глобалізаційних процесах сучасності.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ МУЗИКИ

Галузь знань: **02 Культура і мистецтво**

Спеціальність: **025 Музичне мистецтво**

Освітньо-наукова програма: **Музичне мистецтво**

Статус дисципліни: **вибіркова**

Факультет **початкової освіти та мистецтва**

Кафедра **вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва**

Мова навчання: **українська**

Дані про вивчення дисципліни:

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Самостійна робота	Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Залік			Екзамен	
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Очна	II	III	4/120	46	16	-	-	30	74	-	+	-	

Робоча програма складена на основі освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти **доктора філософії (42 кредити ЄКТС)**.

Розробник: _____ **Вікторія ПОЛЮГА**, кандидат філософських наук, доцент

Погоджено гарантом освітньо-наукової програми:

_____ **Ірина БЕРМЕС**, доктор мистецтвознавства, професор

Схвалено на засіданні кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва

Протокол № 10 від 14.09. 2023 р.

Зав. кафедри _____ **Ірина БЕРМЕС**

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету початкової освіти та мистецтва Протокол № 7 від 27.09. 2023 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 8 від 17.10.2023 р.

1. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є розвиток та утвердження інтелектуальних засад і творчих принципів в науковому та музично-педагогічному житті аспіранта засобами осмислення філософських структур і парадигм загалом. Предметом вивчення навчальної дисципліни є філософія музики як окрема галузь філософського знання, а об'єктом – осмислення форм і методів розуміння музичного буття (в онтологічному змісті, виділяючи музику як субстанцію, та аксіологічному, розкриваючи музику як засіб буття людини у світі музики).

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повинні засвоїти визначені **компетентності**.

Загальними компетентностями є :

- Здатність до розуміння та глибокого аналізу світоглядного кола системних питань та соціокультурних явищ; аналіз міждисциплінарних процесів; реалізація власного творчо-мистецького потенціалу в наукове дослідження;
- Здатність до наукового пошуку, мистецько-філософського аналізу; визначення мети, наукової новизни, завдань та стратегії дослідження.

Фаховими компетентностями є:

- Здатність доцільно застосовувати новітні музикознавчі концепції, пояснювати сучасні культурні явища і процеси;
- Здатність до розуміння музики як мистецтва, системи мислення, проблем музичної творчості, музичної герменевтики, осмислення питань про походження, сутності музики; музики як цінності життя, онтологічних та феноменологічних проблем філософії музики загалом.

Програмними результатами навчання є: осмислення специфіки музики як виду мистецтва; аналіз основних музикознавчих та філософських теорій щодо музичного мистецтва; виокремлення впливу світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчається після таких дисциплін: «Філософія як досвід мислення», «Проблеми сучасного музикознавства», паралельно з дисциплінами «Проблеми музичної герменевтики», «Соціокультурні виміри музичного мистецтва».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у результаті засвоєння навчальної дисципліни повинні виявити:

Здатність до осмислення специфіки музики як виду мистецтва;

Уміння критично аналізувати основні музикознавчі та філософські теорії щодо музичного мистецтва; виокремлювати вплив світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва.

Знання питань походження і сутності музики; аналізує особливості музики стародавньої Греції та Єгипту; теоретичних поглядів А. Шопенгауера, О. Лосєва, Ф. Ніцше, Т. Адорно; змісту основних категорій музичної творчості, феномену інтерпретації в музиці, музики як екзистенційної творчості; поняття музичного семіозису в контексті філософії музики; соціокультурного буття музики в концепції музичного естетизму.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за такими шкалами оцінювання: національною, стобальною і ЄКТС. При цьому мінімальний рівень визначається за допомогою якісних критеріїв та їхнього трансформування в мінімальну позитивну оцінку щодо використовуваної числової (рейтингової) шкали.

A (90 – 100) (*відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок*): отримує аспірант, який виявив глибокі знання навчального матеріалу, повністю відтворює програмний матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах. Добре аналізує та осмислює специфіку музики як виду мистецтва; критично аналізує основні музикознавчі та філософські теорії щодо музичного мистецтва; виокремлює вплив світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва.

Добре орієнтується в питаннях походження і сутності музики; аналізує особливості музики стародавньої Греції та Єгипту; розкриває та осмислює погляди А. Шопенгауера, О. Лосєва, Ф. Ніцше, Т. Адорно; осмислює зміст основних категорій музичної творчості, феномену інтерпретації в музиці, музики як екзистенційної творчості; поняття музичного семіозису в контексті філософії музики; соціокультурного буття музики в концепції музичного естетизму. Формулювати проблеми, які вивчаються в поставленій тематиці розділу; вміє вибудувати одну або кілька гіпотез, досліджуваної парадигми; вміє застосувати попередні знання для осмислення чи аналізу нових набутих результатів.

Знання аспіранта є глибокими, міцними, узагальненими; аспірант вміє застосовувати знання творчо.

В (82 – 89) (*вище середнього рівня з кількома помилками*): отримує аспірант, який виявив добрі знання навчального матеріалу, повністю відтворює програмний матеріал, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, проте допускає незначні неточності в інтерпретації щодо аналізу специфіки музики як виду мистецтва; основних музикознавчих та філософських теорій щодо музичного мистецтва; впливу світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва.

Орієнтується в питаннях походження і сутності музики; аналізує особливості музики стародавньої Греції та Єгипту; розкриває та осмислює погляди А. Шопенгауера, О. Лосєва, Ф. Ніцше, Т. Адорно; осмислює зміст основних категорій музичної творчості, феномену інтерпретації в музиці, музики як екзистенційної творчості; поняття музичного семіозису в контексті філософії музики; соціокультурного буття музики в концепції музичного естетизму. Формулювати проблеми, які вивчаються в поставленій тематичній розділу; вміє вибудувати одну або кілька гіпотез, досліджуваної парадигми; вміє застосувати попередні знання для осмислення чи аналізу нових набутих результатів.

Знання аспіранта є достатньо глибокими, міцними, узагальненими.

С (75–81) (*загалом правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок*): отримує аспірант, який достатньо володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому основну та додаткову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки в питаннях щодо аналізу специфіки музики як виду мистецтва; основних музикознавчих та філософських теорій щодо музичного мистецтва; впливу світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва; походження і сутності музики; аналізує особливості музики стародавньої Греції та Єгипту; розкриває та осмислює погляди А. Шопенгауера, О. Лосєва, Ф. Ніцше, Т. Адорно; зміст основних категорій музичної творчості, феномену інтерпретації в музиці, музики як екзистенційної творчості; поняття музичного семіозису в контексті філософії музики; соціокультурного буття музики в концепції музичного естетизму.

Д (67–74) (*непогано, але зі значною кількістю недоліків*): отримує здобувач, який виявив недостатньо міцні знання навчального матеріалу, з певними труднощами відтворює програмний матеріал, рідко звертається до матеріалів, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних

джерелах; недостатньо орієнтується в питаннях щодо аналізу специфіки музики як виду мистецтва; основних музикознавчих та філософських теорій щодо музичного мистецтва; впливу світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва; походження і сутності музики; аналізує особливості музики стародавньої греції та Єгипту; розкриває та осмислює погляди А. Шопенгауера, О. Лосева, Ф. Ніцше, Т. Адорно; зміст основних категорій музичної творчості, феномену інтерпретації в музиці, музики як екзистенційної творчості; поняття музичного семіозису в контексті філософії музики; соціокультурного буття музики в концепції музичного естетизму.

Аспірант демонструє достатній рівень сформованості умінь: аналізувати основні проблеми і питання філософії музики.

Е (60–66) (*виконання задовольняє мінімальні критерії*): отримує здобувач, який виявив слабкі знання навчального матеріалу, важко відтворює програмний матеріал, зовсім не спирається на матеріали, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; слабо орієнтується в питаннях щодо аналізу специфіки музики як виду мистецтва; основних музикознавчих та філософських теорій щодо музичного мистецтва; впливу світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва; походження і сутності музики; аналізує особливості музики стародавньої Греції та Єгипту; розкриває та осмислює погляди А. Шопенгауера, О. Лосева, Ф. Ніцше, Т. Адорно; зміст основних категорій музичної творчості, феномену інтерпретації в музиці, музики як екзистенційної творчості; поняття музичного семіозису в контексті філософії музики; соціокультурного буття музики в концепції музичного естетизму.

Аспірант демонструє слабкий рівень сформованості умінь аналізувати основні проблеми і питання філософії музики.

Виконав задовільну кількість завдань із запропонованих видів навчальної роботи.

FX (35–59) (*з можливістю повторного складання*): виставляється аспіранту, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу, допускає істотні помилки у відповідях на запитання, не вміє застосувати теоретичні знання семінарських занять; не орієнтується в питаннях щодо аналізу специфіки музики як виду мистецтва; основних музикознавчих та філософських теорій щодо музичного мистецтва; впливу світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва; походження і сутності музики; не аналізує особливості музики стародавньої Греції та Єгипту; не розкриває та не осмислює погляди А. Шопенгауера, О. Лосева, Ф. Ніцше, Т. Адорно; зміст основних категорій музичної творчості, феномену інтерпретації в музиці, музики як екзистенційної творчості; поняття музичного семіозису в

контексті філософії музики; соціокультурного буття музики в концепції музичного естетизму.

Аспірант демонструє недостатній рівень сформованості знань та умінь: аналізувати основні проблеми і питання філософії музики.

Не виконав усіх видів навчальної роботи.

F (0–34) отримує аспірант, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу, допускає істотні помилки у відповідях на запитання, в більшості не володіє програмним матеріалом, що ускладнює орієнтацію в теоретичних аспектах навчальної дисципліни; не виконав усіх видів аудиторної та самостійної роботи. Не орієнтується в питаннях щодо аналізу специфіки музики як виду мистецтва; основних музикознавчих та філософських теорій щодо музичного мистецтва; впливу світоглядних орієнтирів суспільства на розвиток музики як виду мистецтва; походження і сутності музики; не аналізує особливості музики стародавньої Греції та Єгипту; не розкриває та не осмислює погляди А. Шопенгауера, О. Лосева, Ф. Ніцше, Т. Адорно; зміст основних категорій музичної творчості, феномену інтерпретації в музиці, музики як екзистенційної творчості; поняття музичного семіозису в контексті філософії музики; соціокультурного буття музики в концепції музичного естетизму.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання знань аспірантів відбувається згідно з видами навчальної роботи, які зобов'язаний виконати кожен аспірант:

- участь у семінарському занятті (доповідь на питання плану заняття, доповнення до доповідей за іншими питаннями плану заняття, участь у дискусії за темою заняття);
- співбесіда з лектором;
- залік.

Відповіді на семінарських заняттях; співбесіда з лектором; залік.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Філософський світ музики.

Походження музики. Подати короткий аналіз гіпотез про походження музики. А саме гіпотези “Божественної музики” як особливої форми живої природи. Інтонаційні підстави музики, її зв'язок з мовою у “Лінгвістичній” теорії Ж.-Ж. Руссо та Г. Спенсера про походження музики. Сутність музики. Цінність музики, що спрямована, перш за все, на емоційну і чуттєву сферу людини. Визначити взаємозв'язок слова і почуття, взаємозв'язок між музикою і

розумом, а саме: розуміння музики як мови, що зрозуміла для всього людства і є засобом спілкування й порозуміння між різними народами в сучасному світі, розуміння музики як універсальної складової та засобу інформаційного обміну між людьми.

3. Основні питання філософії музики

Провести паралелі між філософією і музикою. Визначити сутність музики у її взаємозв'язку з теоретичним аналізом та метафізичною глибиною. Осмислити внутрішнє буття людини крізь призму музичності. Визначення сенсу в музиці, що акцентується на розумінні музики як мистецтва інтонуючого сенсу, а не на визначеннях музики як мистецтва співу чи гри. Виокремлення ідеї про зцілення через музику, що належить до початкової стадії як духовного так і фізичного розвитку людини. Розкрити вплив музики на формування духовності і поведінки людини.

4. Музика стародавньої Греції та Єгипту

Виокремити роль музики в житті греків (елліністичний період). Проаналізувати значення вокальної музики, музичних інструментів, як супроводу, та музичної теорії, як засобу певних позначень античних греків. Філософія музики Єгипту. Найдавніші музичні жанри стародавньої музики Єгипту, їх використання у народних. культових традиціях. Виокремлення ряду музичних інструментів, що використовувались єгиптянами та їх значення символізму світоглядних стереотипів.

5. Філософські теорії та концепції у світі музики

Філософія та теорія музики Піфагора. Музика сфер Піфагора. Музика як “світова воля” у творчості А. Шопенгауера. Могутня сила впливу музики на людину, її ставлення до світу і до себе у вченнях А. Шопенгауера. Музичне вираження як аспект філософії мови О.Ф. Лосєва. Виокремити аспект присутності чи відсутності пізнавальної оформленості музики на прикладі філософувань О.Ф. Лосєва. Музика в семіотичному просторі моралі Ф. Ніцше. Дискурс моралі Ф. Ніцше в осмисленні музичної творчості як онтологічної сфери людського духу. Основні фрагменти філософсько-естетичної концепції музики Т. Адорно (Соціологія музики. Філософія нової музики. Естетична теорія). Аналіз поняття “семіозис”, як процес інтерпретації значення. Соціальний екскурс музики у філософуваннях Т. Адорно.

6. Сучасні тенденції філософії музики

Музика, як філософія. Виокремити особливості музики з концептуальними аспектами багатьох течій, напрямів філософії. Визначити та проаналізувати аспект інтерпретації музики як моделі світу. Подати коротку характеристику впливу музики на формування світоглядних орієнтирів та людину загалом. Подати короткий аналіз специфіки філософії музики в

контексті осмислення її участі в бутті. Філософські основи музичної терапії. Визначити предмет, функції і основні завдання музикотерапії.

7. Проблема музичної творчості у філософії

Осмислити філософські категорії: що є сутністю творчості? Які її об'єктивні засади та яке значення творчості як феномену духовної діяльності в музичному мистецтві? Дати визначення критеріїв проблеми творчості у дискурсі: філософія, духовність, музика. Подати аналіз проблеми творчості як феномену духовних процесів музичної діяльності людини. Виокремити інтерактивний характер категорій музика, творчість, інтерпретація. Вміти проаналізувати категорії творчості як чогось нового, інтерпретації як оригінального тлумачення, музики як об'єкту самопізнання. Провести паралелі людської екзистенції що, має неповторний творчий потенціал та виявів особистісного у буденному існуванні людини. Висвітлити абстрагованість музики, що стає творчістю в екзистенційній площині.

8. Семіозис, естетизм та екзистенція у концепціях філософії музики.

Дати визначення та здійснити короткий аналіз музики як гармонії сфер чи інструмент культури. Осмислити та визначити інтерпретації категорій «оригінальності» чи «геніальності» у музиці ХХ ст. Виокремити проблеми музичного семіозису, музичного сприйняття як проблеми феноменолого-екзистенційного аналізу та музичного естетизму як універсальної умови соціокультурного буття музики.

9. Музична діяльність як чинник синергії культур.

Аналіз поняття та виокремлення основних проблем синергетики як методу в музичній освіті. Осмислення методології в синергетично-методологічному контексті як творчого підходу, котрий емоційно переживається поєднує філософсько-естетичне і музикознавче, та надає змогу розкрити феномен музичного буття. Визначити місце музичної діяльності у глобалізаційних процесах сучасності.

Перелік тем семінарських занять

- 1.** Філософський світ музики. Походження та сутність музики. Основні цінності життя яких навчає музика .
- 2.** Основні питання філософії музики. Що історія музики розкриває нам про світ? Який зв'язок між музикою та емоціями? Який взаємозв'язок між музикою, розумом, сенсом та різниця музичної форми і змісту?
- 3.** Музика стародавньої Греції та Єгипту. Музичні інструменти античних греків та єгиптян.
- 4.** Філософські теорії та концепції у світі музики. Філософія та теорія музики Піфагора. Музика сфер Піфагора. Філософія музики як концепція у

філософуваннях О.Ф. Лосєва, Ф. Ніцше, А. Шопенгауера, Р. Вагнера, Т. Адорно.

5. Сучасні тенденції та проблема музичної творчості у філософії музики. Філософсько-концептуальні засади осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів. Проблема геніальності у філософії та музичному мистецтві. Музикотерпія.

6. Проблема музичної творчості у філософії. Філософсько-концептуальні засади осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів. Філософія музики як методологічна основа визначення обдарованості.

7. Проблема музичного семіозису, естезису, та екзистенції в контексті філософії музики. Музичний семіозис в контексті філософії музики. Музичний естезис як універсальна умова соціокультурного буття музики. Музика як екзистенційна творчість та феномен інтерпретації в музиці.

8. Музична діяльність як чинник синергії культур. Музична діяльність – каталізатор соціально-синергетичних процесів.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

До завдань для самостійної роботи аспірантів входить опрацювання лекційного та практичного матеріалу:

1. Філософський світ музики.

1. Що було раніше – звукове інтонування чи мова?
2. Окресліть основні алгоритми сутності музики.
3. У чому полягає ціннісна парадигма музики?

2. Основні питання філософії музики.

1. Назвіть основні світоглядні імперативи, які розкриває нам музика.
2. Який зв'язок між музикою та емоціями?
3. Який зв'язок між музикою, розумом, сенсом?
4. Окресліть різницю між музичною формою і змістом?

3. Музика стародавньої Греції та Єгипту.

1. Перечисліть та охарактеризуйте музичні інструменти античних греків та єгиптян.
2. Коротко проаналізуйте значення, яке відігравала музика у житті греків та єгиптян.

4. Філософські теорії та концепції у світі музики.

1. Назвіть основні теоретичні положення філософії музики Піфагора.
2. Назвіть основні постулати осмислення музики у філософії О.Ф. Лосєва.
3. Окресліть основні постулати осмислення музики у філософії Ф. Ніцше.

4. Окресліть основні постулати осмислення музики у філософії А. Шопенгауера.

5. Окресліть основні постулати осмислення музики у науковій спадщині Р. Вагнера.

6. Окресліть основні концепції соціології музики Т. Адорно.

5. Сучасні тенденції та проблема музичної творчості у філософії музики.

1. Що таке «творчість»?

2. Охарактеризуйте феномен категорії «творчості».

3. Коротко охарактеризуйте феномен «геніальності».

4. Проведіть паралелі і аналогії між «творчістю» і «геніальністю».

5. Що таке музикотерапія?

6. Проблема музичної творчості у філософії.

1. Дайте визначення філософсько-концептуальних засад осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів.

2. Окресліть методологічні основи визначення обдарованості.

7. Проблема музичного семіозису, естетизму, та екзистенції в контексті філософії музики.

1. Назвіть основні проблеми музичного семіозису в контексті філософії музики.

2. Дайте коротку характеристику музичного естетизму як універсальної умови соціокультурного буття музики.

3. Чи може музика бути екзистенційною творчістю?

4. У чому полягає феноменальність «інтерпретації» в музиці?

8. Музична діяльність як чинник синергії культур.

1. Що таке синергія в музиці?

2. Що є основним завданням сучасного синергетичного підходу в музичній освіті?

3. Охарактеризуйте роль і значення музичної діяльності, як інтегрованої властивості формування музичної культури.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань аспірантів відбувається згідно з видами навчальної роботи, які може виконати кожен аспірант:

- участь у семінарському занятті (доповідь на одне із питань плану заняття, доповнення до доповідей за іншими питаннями плану заняття, участь у дискусії за темою заняття);

- співбесіда з лектором (фронтальна перевірка компетентності аспіранта);

- залік.

Критерієм аналізу якості виконання завдань та його усне викладення є максимально влучна добірка наукової інформації з переведення у форму суджень чи тверджень.

Оцінювання знань методом співбесіди з лектором визначає технологія ідентифікації компетентності аспіранта: обізнаності щодо змісту навчальної дисципліни; здатності розуміти принципи вирішення виокремлених філософських проблем.

Співбесіда з лектором проводиться у кінці семестру за наперед оголошеним розкладом. Семестрова підсумкова оцінка визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Усні відповіді (семінарські)	Співбесіда з лектором	Сума (залік)
60	40	100

Максимальна оцінка за відповіді, виступи й дискусії з кожної теми (десять тем) під час семінарських занять – до 6 балів включно (максимально 60 балів за всі теми).

Підсумкова співбесіда з лектором передбачає виконання описово-аналітичних знань з теоретичних та прикладних проблем навчальної дисципліни, включаючи теми для самостійної роботи. Сумарна кількість балів призначених на оцінку підсумкової співбесіди, виводиться шляхом оцінювання якості виконаних завдань, що включає повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати у наукових, дослідницьких та методологічних ситуаціях.

Залік за талоном № 2 і К проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для аудиторного навчання застосовуються проєктори та ноутбуки.

За умови навчання у дистанційній формі заняття проводитимуться в онлайн-режимі через Google classroom та за допомогою програми Zoom для організації відео-конференцій.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна :

1. Васюріна А.О. (2004). Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу. Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання. Вип. 3. Суми. С. 175–181.
2. Гомілко О. (2010). Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури? *Докса*. Вип. 15. С.276 – 285.
3. Капічіна О.О. (2006). Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ : Центр духовної культури, № 57. С. 56–62
4. Лосев А.Ф. (1990). Музыка как предмет логики. Из ранних произведений. Москва : Правда,, 634с.
5. Макаренко Г.Г. (1981). Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах)*. Київ: Знання , С. 25–29.
6. Макаренко Г.Г. (1999). Дух музики – ірраціональна суть філософії, творчості та життя Ф.Ніцше. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах)*. Київ : Знання, С.54.
7. Ніцше Ф. (2004). Повне зібрання творів. Народження трагедії з духу музики. Т. 1. Львів: Астролябія, 769 с.
8. Полюга В. (2018). Навчально-методичний комплекс дисципліни «Філософія музики» із спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти): видання 2-е (доповнене). Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І.Франка. 48 с.
9. Полюга В.В. (2015). Екзистенційна парадигма музичної творчості. *Наукові записки національного університету “Острозька академія”* Вип. 17. Острог. С. 8–12
10. Полюга В.В. (2013). Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект. *Практична філософія*. Київ : Парапан, № 3. С. 59–64.
11. Полюга В. (2018). Феномен «геніальності» в мистецтві (синергетичні моделі). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. Київ : Міленіум, № 2. С. 262–266
12. Суханцева В.К. (1990). Категорія часу в музичній культурі : моногр. Київ: Либідь. 184 с.
13. Суханцева В.К. (2000). Музыка как світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики. Київ : Факт. 176 с.
14. Шопенгауер А. (1993). Мир как воля и представление. Москва : Наука. Т. 2. 669 с.

Інтернет ресурс:

15. Авиценна. Гиппократ. 100 великих врачей. URL : [http://book.e-reading-lib.org/bookreader.php/88951/Shoiiifet - 100 velikih vracheii.html](http://book.e-reading-lib.org/bookreader.php/88951/Shoiiifet_-_100_velikih_vracheii.html)

16. Адорно Теодор В. Обране : Соціологія музики/ URL: http://www.gumer.info/bibliotek/Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php
17. Бура, М., Кундис, Р. (2023). Філософія музичного мистецтва в дослідженнях українських та зарубіжних вчених початку XXI ст. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/305/8452/17649-1>
18. Естезіс. URL : <http://terme.ru/dictionary/179/word/yestezis>
19. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання. Філософія творчості. С. 238–247. URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf
20. Капічіна О. О. (2012). Феноменологічні основи проблеми музичного сприйняття. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського* № 2 (54), URL: http://archive.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2012_2/Kapichna.pdf
21. Лосєв А.Ф. Музика як предмет логіки. URL: <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=618>
22. Ніцше ф. Генеалогія моралі. URL: http://pidruchniki.com/1292052237686/filosofiya/fridrih_nitsche_1844-1900
23. Полюга В. (2022). Музична інтонація у зв'язку з проблемою сприймання музичного образу (сукцесивні функції). *Challenges and prospects of the interaction between culture, science and arts in the modern context : Scientific monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». P.118-138. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/221>
24. Полюга В. (2019). Кітч в музиці (рецепція досвіду й дійсності). *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. К.: Міленіум. № 3. С. 317-320. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191801>
25. Полюга В. (2022). Філософія музики (форми і методи осмислення музичного буття). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім.І.Франка*. Дрогобич: «Гельветика», Вип. 48. Т. 2. С. 36–43. URL: <http://www.aphn-journal.in.ua/48-2-2022>
26. Спенсер Г. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». URL : http://ru.wikipedia.org/wiki/Спенсер,_Герберт
27. Dr. Gordon L. Show. For the professional music educator the “Mozart effect” – research on music and the developing brain, and more R. Coff Suzuki Music Academy All Rights Reserved, 2005. URL: <http://parenting-baby.com/parenting-baby-music-research/music-research.html>

Електронне навчально-методичне видання

Вікторія Полюга

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ МУЗИКИ»**

**(СПЕЦІАЛЬНОСТІ 025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО
ТРЕТЬОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ)**

видання 2-ге (доповнене)

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Редактор

Ірина Невмержицька

Технічний редактор

Ольга Лужецька

Коректор

Ірина Артимко

Здано до набору 12.03. 2024 р., Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 3,50. Зам. 14.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від
01.07.2016 р.). 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, к. 31.